

Η ελληνική πραγματικότητα των παιδιών με αναπηρία

Γεωργία Κανελλοπούλου, Χρύσα Χατζηράλλη

ΠΜΣ «Σχολική Ψυχολογία»
(Κατεύθυνση: Σχολική Ψυχολογία)

ΣΧΨ101-1803: Διαπολιτισμική Κοινωνική
Ψυχολογία στη Σχολική Κοινότητα

Διδάσκων: Βασίλης Παυλόπουλος

Ιανουάριος 2023

Παγκοσμίως...

- 1,3 δισεκατομμύρια άνθρωποι (16% του παγκόσμιου πληθυσμού), αντιμετωπίζουν μια σημαντική αναπηρία (WHO, 2022)
- Απ' αυτούς τα 240 εκατομμύρια είναι παιδιά (1 στα 10) (UNICEF, 2022)

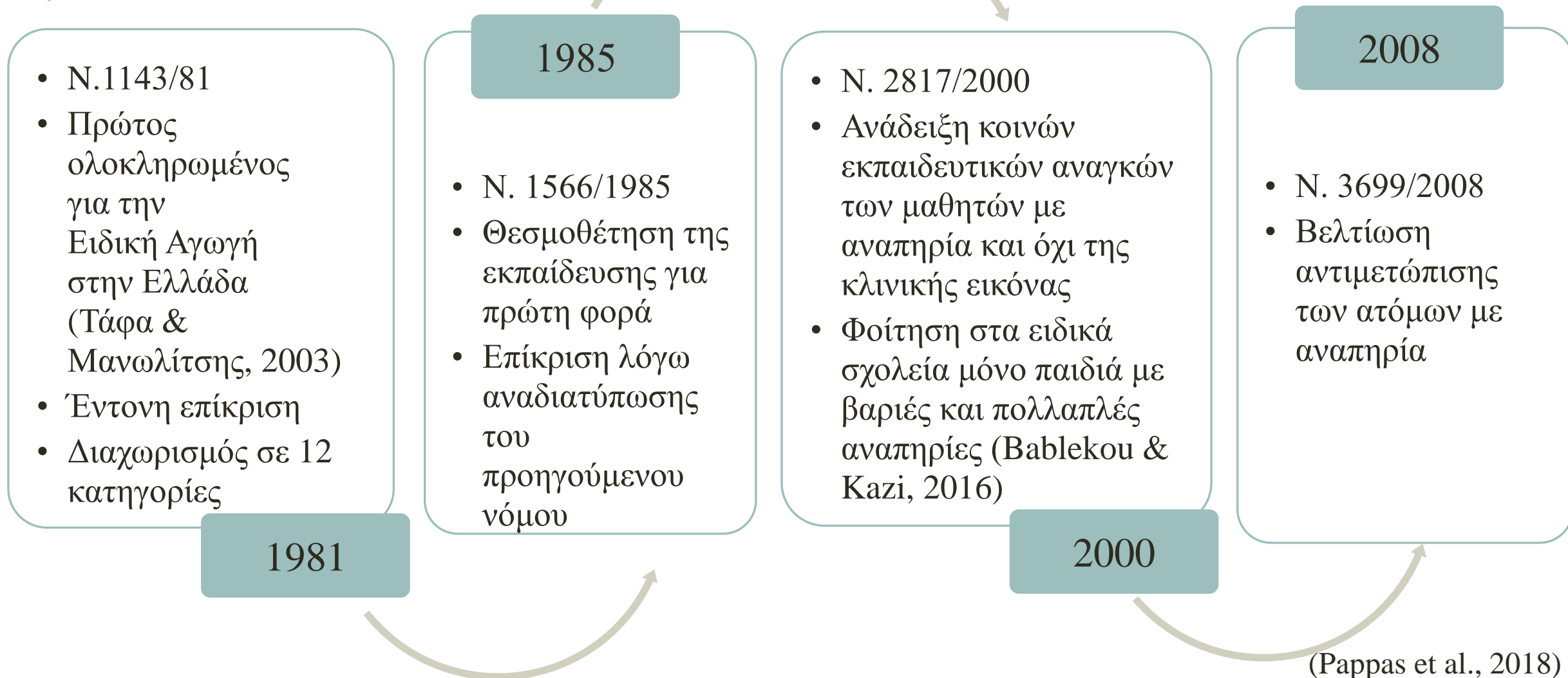
Ορισμός της αναπηρίας

Αναπηρία είναι η σοβαρή μειονεξία λόγω σωματικής ή διανοητικής βλάβης και η αδυναμία του ατόμου να πραγματοποιήσει δραστηριότητες της καθημερινότητας

Μαθητές με αναπηρία στην Ελλάδα

Μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θεωρούνται αυτοί που για ολόκληρη ή ορισμένη περίοδο της ζωής τους εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης (Ν 3699/2008)

Ιστορικά στοιχεία

Ποσοτικά στοιχεία

- 5^ο δελτίο στατιστικής πληροφόρησης (2017-2018) από Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.)

Σύνολο μαθητικού πληθυσμού: 1.429.147 μαθητές

Σύνολο μαθητών με αναπηρία ή/και εκπαιδευτικές ανάγκες:
90.743 (6.3% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού)

Μαθητικός πληθυσμός σε γενικά σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας: 79.854

Μαθητικός πληθυσμός σε ειδικά σχολεία: 10.809 μαθητές

Σχολεία	Αριθμός μαθητών
Γενικά και ειδικά νηπιαγωγεία	4.288 (4.7%)
Δημοτικά γενικής και ειδικής εκπαίδευσης	33.420 (36.8%)
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (γενικά, ειδικά, επαγγελματικά)	53.035 (58.4%)

Φύλο	Αριθμός μαθητών
Αγόρια	62.980 (70%)
Κορίτσια	27.763 (30%)

Προκλήσεις στα ελληνικά σχολεία

- Ανεπαρκής εκπαιδευτικός εξοπλισμός
- Ελλιπής κατάρτιση των εκπαιδευτικών
- Έλλειψη μαθησιακού υλικού προσαρμοσμένο στις ανάγκες κάθε μαθητή
- Ανεπαρκής κρατική υποστήριξη
- Έλλειψη εκπαιδευτικών παράλληλης στήριξης

(Katsani, 2019)

- Μοναχικά άτομα, λιγότεροι φίλοι από τους συνομηλίκους, περισσότερες πιθανότητες να πέσουν θύματα εκφοβισμού (Koster et al., 2010· Lindsay & McPherson, 2011)
- Κοινωνικός αποκλεισμός → μειωμένη αυτοαντίληψη και αυτοεκτίμηση (Pijl & Frostad, 2010)

(Koller et al., 2017)

- Ελλιπείς υποδομές και δυσκολία πρόσβασης στα σχολεία → κοινωνική περιθωριοποίηση (Genova, 2015)
- Ειδικά σχολεία απομονωμένα από την υπόλοιπη σχολική κοινότητα (Μαρκαντώνη, 2016)

**Επίσημη εκπαιδευτική
πολιτική**

- Δυνατότητες φοίτησης παιδιών ηλικίας 3 έως 18 ετών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες:
  - Τυπικό σχολείο εκπαίδευσης
  - Τυπικό σχολείο με την υποστήριξη εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής (παράλληλη στήριξη)
  - Τμήματα ένταξης που παρέχονται στα τυπικά σχολεία
  - Ειδικά σχολεία
  - Μαθήματα στο σπίτι από έμπειρο δάσκαλο

- Παράλληλη στήριξη (Ν. 2817/2000):
  - Παροχή Ειδικής Αγωγής με στόχο να προσφέρει επιπλέον εξειδικευμένες εκπαιδευτικές υπηρεσίες στα ελληνικά γενικά σχολεία σε άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
  - Παρέχεται σε μαθητές που:
    - α) μπορούν να έχουν πρόσβαση στο γενικό σχολικό πρόγραμμα μέσω εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων
    - β) δεν τους παρέχεται καμία υποστήριξη ανεξάρτητα από τη σοβαρότητα των εκπαιδευτικών τους αναγκών
    - γ) κρίνεται απαραίτητο από τα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕΔΑΣΥ)

➤ Νόμος 3699/2008

- Βελτίωση προσβασιμότητας σε κτίρια και άλλες εγκαταστάσεις
- Θέσπιση υποχρεωτικής φοίτησης των ατόμων με αναπηρία
- Ίδρυση ειδικών τμημάτων Ειδικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς και δημιουργία μεταπτυχιακών Τμημάτων Ειδικής Αγωγής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Παρεμβάσεις

Τάσος, το σαλιγκάρι

Άκου και διάβασε.

- Ένα σαλιγκάρι μέσα στη σακούλα!
- Α! Το σαλιγκάρι από την παραλία. Το λένε Τάσο.
- Τάισε το σαλιγκάρι.
- Τι;
- Σαλάτα.

Σελίδα: 30 / 335

Σελίδα ενότητας: 14/30

Μελέτη Περιβάλλοντος Β' Δημοτικού

15.1 Μνημεία από παιδιά

Οι αρχαίοι Έλληνες δούλεψαν υαρία μέρι για να φράξουν τους ναούς τους. Τησ είναι μέρισ ένα κει το Σαίνα, στην Απαιά. Εκεί φηά, σ' έναν βράο, οι αρχαίοι έπασαν έναν ναό ομαρμένο-σιν Ποσειάου, τον θεό της θάλασσας.

Από το υλικό είναι φασημένοι ο ναός, η Πλασ μέρι του ναού ναίλις και τα βάλκων σήματα. Υπάρκει στην περιβάσει της περιβάσει ναός.

Το κέρι του Μάλβου βρίσκεται στην Αθήνα. Χάρησε πριν από πολλά χρόνια, για να προσταεί με το γαρό του κεί και τους ασπίους της πόλης από τις ενάσεις των κερών. Το βράο, οι κηάες έλκισαν "Ασπυγή" το πρσί, για να πάει οι ενάσεις από δουλειά του.

Καίει την κένο και σέριου σου μπορεί να είναι η κρήσι του κέρου σήμα.

Το κέρι του Μάλβου, στη Λαίη.

Κλίσει το μέρι και φασημένοι οι βάλκων μέρι σ' ένα κέρου.

- Τι βρίσκες;
- Τι ακούς;
- Γιασ ασπίους;

- **Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής**
- «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Προσβάσιμου Εκπαιδευτικού Υλικού για Μαθητές με Αναπηρία»
- Έντυπη και ψηφιακή προσαρμογή των σχολικών βιβλίων για Α' και Β' Δημοτικού ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από παιδιά με αναπηρία

(Gelastopoulou and Kourbetis, 2016)

➤ ΕΛΕΠΑΠ

- Πρόγραμμα της Βραχείας Παρέμβασης για την Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση Παιδιών και Εφήβων σχετικά με την αναπηρία, «ΒΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ».
- Σκοπός: ευαισθητοποίηση και κατανόηση γύρω από τη διαφορετικότητα και την αναπηρία
- Βιωματικές μέθοδοι
- Αλληλεπίδραση με άτομα με αναπηρία

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- Βραβείο προσβάσιμης πόλης: Ανταμείβει τις πόλεις που έχουν καταβάλει μεγάλες προσπάθειες να γίνουν περισσότερο προσβάσιμες

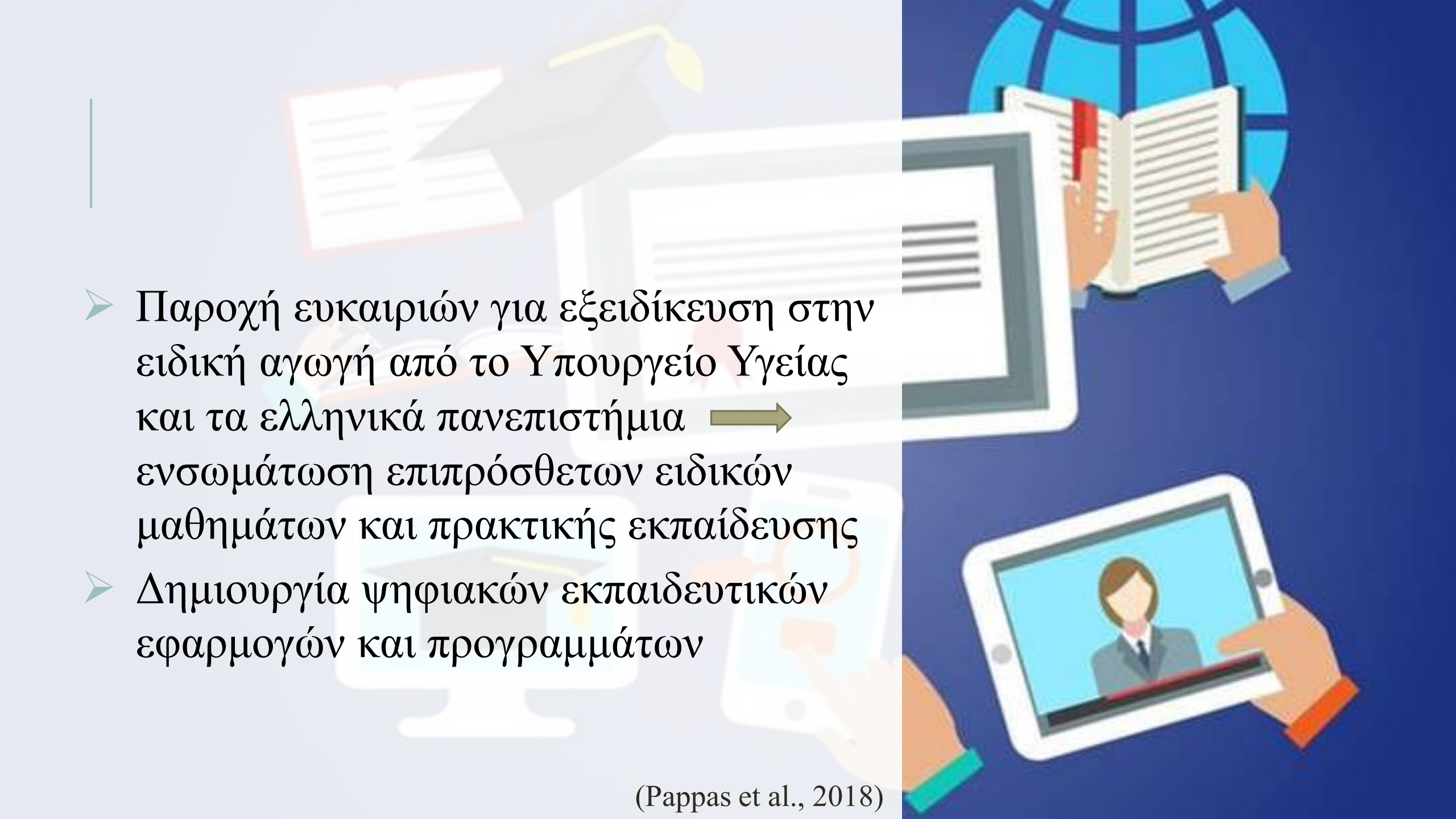
(Access City Award, 2017)

**Καλές πρακτικές
συμπερίληψης**

- Επαρκείς υπηρεσίες υποστήριξης και συμβουλευτικής από το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (ΕΕΠ)
- Προσαρμογή του σχολικού προγράμματος και σχολικών βιβλίων στις ανάγκες κάθε μαθητή
- Σωστή και συχνή αξιολόγηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των αποτελεσμάτων τους
- Εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής του τυπικού σχολείου
- Κοινωνική και οικονομική υποστήριξη των παιδιών και των οικογενειών τους

- Πρώιμη συμμετοχή των παιδιών με αναπηρία σε σχολικά προγράμματα → μεγαλύτερα επίπεδα συμπερίληψης μετέπειτα
- Κατασκευή νέων σχολικών μονάδων και ανακαίνιση των παλαιών ώστε να υποστηρίζεται η προσβασιμότητα

-
- The background features a collage of educational icons. At the top left, there is a graduation cap and an open book. In the center, a computer monitor displays a document. To the right, a hand holds an open book with a red bookmark, with a globe in the background. At the bottom right, a hand holds a tablet displaying a video of a person in a suit. The overall theme is modern education and digital learning.
- Παροχή ευκαιριών για εξειδίκευση στην ειδική αγωγή από το Υπουργείο Υγείας και τα ελληνικά πανεπιστήμια ➔ ενσωμάτωση επιπρόσθετων ειδικών μαθημάτων και πρακτικής εκπαίδευσης
  - Δημιουργία ψηφιακών εκπαιδευτικών εφαρμογών και προγραμμάτων

unicef

για κάθε παιδί

Με λένε Παναγιώτη.

Βιβλιογραφία

Access city award. (2017). Europa.eu. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1141>

ΕΛΕΠΑΠ. (2016). *Βραχεία παρέμβαση*. ΕΛΕΠΑΠ. [https://elepap.gr/i-drasis-mas/drastiriotites/vrachia-
paremvasi/?fbclid=IwAR0xPoaedpqP9HI3adkqDn7C_05beTOfQqHWgCLcH86lcxG17-hK_AWlpgw](https://elepap.gr/i-drasis-mas/drastiriotites/vrachia-
paremvasi/?fbclid=IwAR0xPoaedpqP9HI3adkqDn7C_05beTOfQqHWgCLcH86lcxG17-hK_AWlpgw)

Gelastopoulou, M., & Kourbetis, V. (2016). The use of information and communication technologies for inclusive education in Greece. *Research on E-Learning and ICT in Education*, 243–255.

https://doi.org/10.1007/978-3-319-34127-9_18

Genova, A. (2015). Barriers to inclusive education in Greece, Spain and Lithuania: Results from emancipatory disability research. *Disability & Society*, 30(7), 1042–1054.

<https://doi.org/10.1080/09687599.2015.1075867>

Katsani, T. (2019). *Ε.Σ.Α.μεΑ.- 5ο Δελτίο στατιστικής πληροφόρησης: «Στοιχεία για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»*. Esamea.gr. <https://www.esamea.gr/publications/others/4312-5o-deltio-statistikis-pliroforisis-stoixeia-gia-tin-ekpaideysi-ton-mathiton-me-anapiria-i-kai-eidikes-ekpaideytikes-anagkes>

Koller, D., Pouesard, M. L., & Rummens, J. A. (2017). Defining social inclusion for children with disabilities: A critical literature review. *Children & Society*, 32(1), 1–13. <https://doi.org/10.1111/chso.12223>

Koster, M., Pijl, S. J., Nakken, H., & Van Houten, E. (2010). Social participation of students with special needs in regular primary education in the Netherlands. *International Journal of Disability, Development and Education*, 57(1), 59–75. <https://doi.org/10.1080/10349120903537905>

Koutsoklenis, A., & Papadimitriou, V. (2021). Special education provision in Greek mainstream classrooms: teachers' characteristics and recruitment procedures in parallel support. *International Journal of Inclusive Education*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/13603116.2021.1942565>

Lindsay, S., & McPherson, A. C. (2011). Experiences of social exclusion and bullying at school among children and youth with cerebral palsy. *Disability and Rehabilitation*, 34(2), 101–109.

<https://doi.org/10.3109/09638288.2011.587086>

Μαρκαντώνη, Σ. (2016). Πολιτικές εκπαιδευτικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης των ατόμων με αναπηρία. *Παιδαγωγική επιθεώρηση*, 62.

Papadopoulou, D., Malliou, P., Kofotolis, N., Vlachopoulos, S. P., & Kellis, E. (2016). Health-related quality of life in children attending special and typical education Greek schools. *International Journal of Disability, Development and Education*, 64(1), 76–87. <https://doi.org/10.1080/1034912x.2016.1158399>

Pappas, M., Papoutsi, C., & Drigas, A. (2018). Policies, practices, and attitudes toward inclusive education: The case of Greece. *Social Sciences*, 7(6), 90. <https://doi.org/10.3390/socsci7060090>

Pijl, S. J., & Frostad, P. (2010). Peer acceptance and self-concept of students with disabilities in regular education. *European Journal of Special Needs Education*, 25(1), 93–105. <https://doi.org/10.1080/08856250903450947>

UNICEF. (2022). *Children with disabilities*.

https://www.unicef.org/disabilities?fbclid=IwAR2klkCSQzJ3L__EN67t_NhnCGVcUYj7ZSXo813L5gdIJwXKisi6xy8W9kE

WHO. (2022). *Disability*. Wwww.who.int. https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/disability-and-health?fbclid=IwAR2cSyNaZcQY5QC42tP5m-9MTUYGf6uBjyAZoxlnEfw-eyQaUhioV7_IImE

World Health Organization. (1980). *International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps*. World Health Organization.